

Spomin na otroško zdravnico prim. Majdo Toplak Ostan, dr. med., specialistko pediatrije (1932–2014)

Slika: Majda je najbolj ljubila svoje številne vnuke, kar lepo kaže fotografija, na kateri prejema ustvarjalno darilo svojih vnukov na rojstnodnevni zabavi, kjer smo bili zbrani vsi njeni sorodniki in prijatelji.

Že dobro leto je od takrat, ko je umrla in so jo pokopali na radgonskem pokopališču v družinski grob. Med nami, njenimi kolegicami in kolegi, je še vedno takšna, kot je živela.

Rodila se je v štajersko-gorenjski družini očetu zdravniku dr. Lojzetu in materi učiteljici Valeriji Toplak. Leta 1958 pa je tudi sama postala splošna zdravnica. Takrat so bili pri nas še vedno zelo težki časi, delno zaradi splošne zaostalosti, največ pa zaradi strahotnega uničenja med drugo svetovno vojno. Vsega je primanjkovalo, slabe higien-ske razmere so povzročale množične epide-mije črevesnih in drugih nalezljivih bolezni. Ni bilo zdravstvenega osebja in ustanov, ni bilo šol in vrtcev, učiteljstva in vzgojiteljic. V državo je prihajala mednarodna pomoč Organizacije združenih narodov, Svetovne zdravstvene organizacije in tudi Unicefa. Pošiljali so nam zdravila, vitamine, hrano ter ponujali izobraževanje, kot je bil na primer Unicefov tečaj v Parizu za zaščito matere in otroka. Prihajali so številni programi za opremo šol, bolnišnic ter za terenske zdra-vstvene službe, zobozdravstvo za otroke in podobno. Majdo so po koncu študija skupaj s kolegom zdravnikom in kasneje možem Miranom Ostanom poslali na podeželje v Pomurje. Leta 1959 sta prišla v Zdravstveni dom Gornja Radgona, kjer je Miran kasne-je postal direktor in vodil širitev in razvoj zdravstvenega doma, medtem ko se je Maj-da usmerila v otroško zdravstvo. Predano sta se posvečala delu in bolnikom, Majda pa je med tem rodila tudi tri otroke. Ob delu se je vztrajno izobraževala, saj je ves čas opažala, kako velik problem je pomanjkanje znanja. Posebej se je zavedala primanjkovanja zna-nja o otroški medicini, ker je razumela, da otroci niso pomanjšani odrasli. Specialist-ka pediatrije je postala leta 1976. Bila je na izobraževanju v Nemčiji (v Hamburgu) in uspešno opravila podiplomski študij iz pe-dopsihiatrije leta 1980 na Školi narodnog zdravlja Andrija Štampar vseučelišča v Za-grebu s temo o vplivu alkoholizma na psi-

hofizični razvoj šolskih otrok. Ko je odhajala na izpopolnjevanja, se je Majda vedno s te-žavo odtrgala od dela in svojih otrok. Toliko bolj jo je zato presenetilo in seveda prizadelo naravnost sovražno nerazumevanje regio-nalnih zdravstvenopolitičnih funkcionarjev, ki so jo javno napadali in ji očitali, da »samo okrog leta, denar zapravlja, otroci pa med-tem nimajo zdravniške oskrbe«.

Kljub temu ji ni zmanjkalo volje do dela in je svoje znanje prenašala na druge, ga oplajala tudi z različnimi dejavnostmi v svo-jem Pomurju in v sodelovanju s Slovenskim zdravniškim društvom. Tu se je najbolj uve-ljavila kot predsednica komisije za zamej-stvo. Ta je vsako leto pripravila en izlet k za-mejskim kolegom zdravnikom: Slovencem na avstrijskem Koroškem ter Primorcem v Italiji. To je bilo takrat zelo privlačno za vse člane društva, še posebej pa za kolege v za-mejstvu. Silno so nas bili veseli tudi zato, ker so nekateri med njimi študirali medicino na naši fakulteti v Ljubljani s štipendijami naše takratne države. Leta 1984 je na občnem zboru društva Majda postala tudi častna čla-nica SZD.

Življenje jo je kasneje vodilo v čisto novo službo, proč od Pomurja, v Ljubljano. Kot specialistka pediatrije je od leta 1986 delala v Centru Dolfke Boštjančič v Dragi pri Igu, centru za otroke s posebnimi potrebami, od leta 1989 do 1992 pa kot vodja zdravstvene službe. Tam je kot prva stalno zaposlena zdravnica pediatrinja in vodja zdravstve-ne službe orala ledino v celoviti obravnavi otrok s posebnimi potrebami. Za potrebe te dejavnosti je opravila tudi Mednarodni tečaj razvojnonevrološke obravnave (RNO – Bo-bath). Z drugimi delavci iz Drage se je vozila vsak dan z avtobusom tja in nazaj v Ljublja-no, kjer so ji ponudili tudi stanovanje. Z iz-kušeno stalno zdravnico je ustanova – Cen-ter za usposabljanje, delo in varstvo (CUDV) – s 190 varovanci iz 56 slovenskih občin res veliko pridobila. Poleg tega, da je omogočila stalno spremljanje zdravstvenega stanja vseh varovancev pa tudi zaposlenih, je pospešila in poenostavila uvajanje novih strokovnih pristopov, kot sta bila npr. splošno cepljenje proti hepatitisu ali uvedba pleničnih hlačk. Hkrati je Majda lahko zaradi stalnega so-delovanja s takrat prevladujočo pedagoško

stroko v zavodu prispevala tudi k bolj celoviti obravnavi otrok v oskrbi. Leta 1991 ji je Republiški sekretariat za zdravstveno in socialno varstvo podelil naziv primarij.

Zadnje obdobje svojega aktivnega strokovnega delovanja po letu 1992 je Majda preživela na Trubarjevi 2 na Republiškem zavodu za zdravstveno varstvo. Prav zaradi te službe, ki se ji je posvetila z velikim zanimanjem kot odlična poznavalka terenskega dela v službi zdravstvenega doma za žene, otroke in šolarje, jo jaz pri sebi vedno imenujem »otroška zdravnica«. Zgled zanjo je moja in njena predhodnica, znana partizanska zdravnica dr. Božena Grosman, ki je kot otroška zdravnica delala od leta 1947 do leta 1950 na Ministrstvu za ljudsko zdravstvo in bila predstojnica oddelka za matere in otroke. Po ustanovitvi Centralnega higienskega zavoda (CHZ) na Trubarjevi 2 v Ljubljani so tja prestavili vse oddelke tega ministrstva – tudi njenega za matere in otroke, a dr. Grosmanove niso povabili k sodelovanju. Ta služba za zdravstveno varstvo matere in otroka je tako ostala brez zdravnika dobrih 10 let in je delovala pod vodstvom medicinskih sester. Šele z novo reorganizacijo zdravstvene dejavnosti in zakonom o Zavodu SRS za zdravstveno varstvo leta 1961 so me na ta oddelek imenovali kot prvo zdravnico. Leta 1992 se je službi pridružila s svojim bogatim znanjem in izkušnjami iz prakse tudi Majda in tam raziskovalno delovala do upokojitve.

Po upokojitvi je Majda v Ljubljani živela srečno življenje. Prepotovala je veliko sveta, redno je obiskovala različne kulturne prireditve, uživala je, ko so se njeni otroci razvijali v ugledne ljubljanske osebnosti – Boris Ostan je uveljavljeni igravec in profesor na AGRFT, Aleksander Saša Ostan je arhitekt, ki veliko ustvarjalnega časa posveča tudi razvoju Gornje Radgone in Pomurja, hčerka Nina Ostan kot profesorica umetnostne zgodovine deluje na Poljanski gimnaziji v Ljubljani in na Zavodu za šolstvo. Od vsega najbolj pa je uživala v svojih številnih vnukih, kajti vsak od njenih otrok ima, tako kot jih je imela njihova mama, tri otroke.

Težko sem sprejela njeno večletno odhajanje. Prijateljsko sva skupaj preživeli veliko lepega v medicini in tudi v prostem

času. Srečevali sva se na jugoslovanskih zveznih seminarjih v Opatiji in republiških v Portorožu, na izletih v zamejstvu in občnih zborih Slovenskega zdravniškega društva. Skupaj sva smučali na Rogli in se nekega poletja čisto zares izgubili sredi Pohorja. Na srečo naju je nekdo našel in nama pomagal najti pot nazaj v najeto počitniško hiško na Skomarju. Skupaj z njo sem spoznavala prijazne pomurske ljudi, številni so ji poročali o svojih otrocih, njenih nekdanjih varovancih. Vsevprek so jo pozdravljali in se z njo rokovali, jaz pa sem poslušala njihove lepe zgodbe. Najlepše je bilo nekoč na tekmovanju v kuhanju bograča. Kakšnih deset kotlov je bilo obešenih nad ognjem in okrog njih vsaj deset možakov, ki so pridno mešali, pili in se zabavali. Z Majdo pa sva bili spoštovani sodnici. Smeha in zabave je bilo dovolj do večera.

*dr. Stanka Krajnc Simoneti, dr. med.,
specialistka za higieno in socialno medicino,
upokojena redna profesorica UL MF*